

รหัสวิชา สด๖๑๐๒ ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๑

โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน โดยแนวคิดของหลักสูตรเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานการเรียนรู้ กล่าวคือ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน สำหรับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เน้นกระบวนการไปสู่การสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทุกขั้นตอน ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายทั้งเป็นกลุ่ม และรายบุคคลโดยผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้กระตุ้นแนะนำช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้จึงต้องศึกษาเหตุผลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างเจตคติที่ดีซึ่งจะช่วยให้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์

ดังนั้น โรงเรียนวัดเวตวันธรรมवास จึงได้จัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงขึ้น และสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม	๔
เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม	๔
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	๕
คุณภาพผู้เรียน	๕
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	๗
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์	๗
คำอธิบายรายวิชา	๑๐
โครงสร้างรายวิชา	๑๑
อภิธานศัพท์	๑๓
คณะผู้จัดทำ	๑๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

- **ประวัติศาสตร์** เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

- มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

- ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
- ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ
- ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง
- ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป
- ได้ศึกษาการก่อตั้งอาเซียนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในแต่ละประเทศ ส่งเสริมสันติสุข ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของประชาคมและในแต่ละประเทศทั่วทั้งภูมิภาค

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

- ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย
- ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น
- ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น
- ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจ ในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๖	๑. อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ	◆ ความหมายและความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน ◆ การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่น เช่น ความเป็นมาของภูมินามของสถานที่ในท้องถิ่น
	๒. นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต	◆ ตัวอย่างหลักฐานที่เหมาะสมกับนักเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๔ หรือ รัชกาลที่ ๕ กฎหมายสำคัญ ฯลฯ (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) ◆ สรุปข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทั้งความจริงและข้อเท็จจริง ◆ การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ การเขียนรายงาน

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๖	๑. อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน	◆ ใช้แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ◆ สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านของไทยโดยสังเขป ◆ ตัวอย่างความเหมือนและ ความต่างระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษา ศาสนา การปกครอง
	๒. บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป	◆ ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป ◆ สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน ◆ ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและ
ธำรงความเป็นไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.๖	๑. อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป	◆ การสถาปนาอาณาจักรรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทาง เศรษฐกิจและการปกครองของไทยในสมัย รัตนโกสินทร์ ◆ พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขป ตามช่วงเวลาต่างๆ เช่น สมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยปฏิรูปประเทศ และ สมัยประชาธิปไตย ◆ ผลงานของบุคคลสำคัญทางด้านต่างๆ ใน สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระบรมราชาเจ้า มหาสุรสิงหนาท พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯลฯ ◆ ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น ศิลปกรรม วรรณกรรม
	๒. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทาง เศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัย รัตนโกสินทร์	
	๓. ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่างๆ สมัยรัตนโกสินทร์	
	๔. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัย รัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การ อนุรักษ์ไว้	

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา สด๖๑๐๒ ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง/ปี

ประวัติศาสตร์

ศึกษาวิธีการหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อให้ทราบข้อมูลเรื่อง อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยสังเขป อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ สมัยรัตนโกสินทร์ อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน และเข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย

ตระหนักและเห็นคุณค่าของเวลา วิถีชีวิตของชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีความรักความภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย และธำรงรักษาความเป็นไทย

รหัสตัวชี้วัด

ส ๔.๑ ป.๖/๑, ป.๖/๒

ส ๔.๒ ป.๖/๑, ป.๖/๒

ส ๔.๓ ป.๖/๑, ป.๖/๒, ป.๖/๓, ป.๖/๔

รวมทั้งหมด ๔ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส ๑๖๑๐๒ ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง/ปี ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	การศึกษาเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ป.๖/๑, ป.๖/๒	๑. การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ จะทำให้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และชัดเจน ๒. หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยัน เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การนำเสนอเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์จะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์	๑๑	
๒	ประเทศเพื่อนบ้าน ของไทย	ส ๔.๒ ป.๖/๑, ป.๖/๒	๑. ประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเป็น ประเทศเพื่อนบ้านของไทย การศึกษาเรื่องราว เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน จะทำให้เข้าใจความ เป็นมาของประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกต้องและนำไปสู่ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๒. อาเซียน คือ สมาคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มของ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อ ร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	๑๖	
๓	อาณาจักรไทยสมัย รัตนโกสินทร์	ส ๔.๓ ป.๖/๑, ป.๖/๒, ป.๖/๓, ป.๖/๔	๑. การศึกษาพัฒนาการของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ แบ่งออกเป็น ๓ ยุค คือ ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ยุค ปฏิรูปประเทศให้เป็นแบบสมัยใหม่ และ ยุคปฏิรูป การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยพัฒนา การในด้านต่าง ๆ ของแต่ละสมัยเป็นรากฐานความ เจริญของชาติไทยในปัจจุบัน ๒. ในสมัยรัตนโกสินทร์มีบุคคลสำคัญที่ทำประโยชน์ ให้แก่ประเทศชาติมากมาย ควรค่าแก่การยกย่องและ นำไปเป็นแบบอย่างที่ดี ๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นความรู้ที่บรรพบุรุษไทยได้ สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต	๑๓	
รวม				๔๐	

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส๑๖๑๐๒ ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง/ปี ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	การศึกษาเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ป.๖/๑, ป.๖/๒	๑. การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ จะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้อง และชัดเจน ๒. หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยัน เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การนำเสนอเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์จะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์	๑๑	
๒	ประเทศเพื่อนบ้าน ของไทย	ส ๔.๒ ป.๖/๑, ป.๖/๒	๑. ประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเป็น ประเทศเพื่อนบ้านของไทย การศึกษาเรื่องราว เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน จะทำให้เข้าใจความ เป็นมาของประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกต้องและนำไปสู่ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๒. อาเซียน คือ สมาคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มของ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อ ร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	๑๖	
๓	อาณาจักรไทยสมัย รัตนโกสินทร์	ส ๔.๓ ป.๖/๑, ป. ๖/๒, ป.๖/๓, ป. ๖/๔	๑. การศึกษาพัฒนาการของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ แบ่งออกเป็น ๓ ยุค คือ ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ยุค ปฏิรูปประเทศให้เป็นแบบสมัยใหม่ และ ยุคปฏิรูป การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พัฒนาการใน ด้านต่าง ๆ ของแต่ละสมัยเป็นรากฐานความเจริญ ของชาติไทยในปัจจุบัน ๒. ในสมัยรัตนโกสินทร์มีบุคคลสำคัญที่ทำประโยชน์ ให้แก่ประเทศชาติมากมาย ควรค่าแก่การยกย่องและ นำไปเป็นแบบอย่างที่ดี ๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นความรู้ที่บรรพบุรุษไทยได้ สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต	๑๓	
รวม				๒๐	๕๐

อภิธานศัพท์

เหตุ ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล

เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อำนาจ ความสามารถในการบีบบังคับให้สิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา

อิทธิพล อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอกลักษณ์ ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน

ตำนาน เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาและถูกบันทึกขึ้นภายหลัง

พงศาวดาร คือ การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ และราชสำนัก

อดีต คือ เวลาที่ล่วงมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

นักประวัติศาสตร์ เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นจากหลักฐานประเภทต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการคิด ซึ่งงานเขียนอาจนำไปสู่การเป็นวิชาประวัติศาสตร์ได้ในที่สุด

ความมุ่งหมายในการเขียนประวัติศาสตร์

- นักประวัติศาสตร์รุ่นเก่า มุ่งสู่การรวมชาติ/รับใช้การเมือง
- นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ มุ่งที่จะหาความจริง (truth) จากอดีตและตีความโดยปราศจากอคติ (bias)

หลักฐานประเภท ต่าง ๆ จะให้ข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งจะนำไปสู่ความจริงในที่สุดโดยมีวิธีการแบ่งประเภทของหลักฐานหลายแบบ เช่น หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแบบหนึ่ง หรือหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง (หรือหลักฐานชั้นที่หนึ่ง ชั้นที่สอง ชั้นที่สาม) อีกแบบหนึ่ง หลักฐานที่จะถูกประเมินว่าน่าเชื่อถือที่สุด คือ หลักฐานที่เกิดร่วมสมัยหรือเกิดโดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้น ๆ แต่กระนั้นนักประวัติศาสตร์ก็ต้องวิเคราะห์ทั้งภายในและภายนอกก่อนด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายส่วนตัวในการบันทึก ซึ่งอาจทำให้เลือกบันทึกเฉพาะเรื่องบางเรื่องเท่านั้น

อคติ คือ ความลำเอียง ไม่ตรงตามความเป็นจริง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่เป็นนักประวัติศาสตร์จะต้องตระหนักและควบคุมให้ได้

ความเป็นกลาง คือ การมองด้วยปราศจากความรู้สึกอคติจะเกิดขึ้นได้หากเข้าใจธรรมชาติของหลักฐานแต่ละประเภท เข้าใจปรัชญาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ผู้บันทึกประวัติศาสตร์ (นั่นคือ เข้าใจว่าบันทึกเพื่ออะไร เพราะเหตุใด)

ความจริงแท้ (real truth) คือ ความจริงที่คงอยู่แน่นอนนิรันดร์ เป็นจุดหมายสูงสุดที่นักประวัติศาสตร์มุ่งแสวงหาซึ่งจะต้องอาศัยความเข้าใจและความจริงที่อยู่เบื้องหลังการเกิดพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง) ซึ่งการแสวงหาความจริงแท้ ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของหลักฐานและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ละเอียด ถี่ถ้วน กินเวลายาวนาน แต่นั่นคือภาระหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์

ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ คือ ผู้นำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติและทักษะในการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความจริงและความจริงแท้จะต้องศึกษา

ผลงานของนักประวัติศาสตร์และเลือกเนื้อหาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องธรรมชาติของประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องการนับเวลา และการแบ่งช่วงเวลาตามระบบต่าง ๆ ทั้งแบบไทยสากล ศักราชที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานสำหรับการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตระหนักถึงความสำคัญในความสัมพันธ์ของเวลา อิทธิพลและความสำคัญของเวลาที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

หนึ่ง การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุ และผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)

สอง การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต

สาม การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ

สี่ การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัด โดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา

ห้า การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า และมีความหมาย

พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม มนุษย์ในบริบทของเวลาและสถานที่ โดยทั่วไปจะแยกเรื่องศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มสังคม มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ในท้องถิ่น/ประเทศ/ภูมิภาค/โลก โดยมุ่งศึกษาว่าสังคมนั้น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามลำดับเวลาได้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยใดบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อพัฒนาการหรือการสร้างสรรควัฒนธรรม และผลกระทบของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาและความต่อเนื่อง

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

นางวรุพรัตน์ ภัทรกุลบดินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส

คณะทำงาน

นางสาวอัจฉราพร แก้วสุข ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม